

ДІАЛОГІЧНІСТЬ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА ОЗНАКА МОВИ ГАЗЕТИ «ДЕНЬ»

Н. М. Прокопенко, канд. філол. наук, викладач;

К. А. Хачатар'ян, студентка

Сумський державний університет,

вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна

У статті досліджено мовностилістичні особливості діалогічного мовлення сучасного газетного дискурсу на матеріалах щоденного всеукраїнського видання «День». Визначено роль і місце діалогічного мовлення різних жанрів у газетних текстах, виявлено основні стилістичні прийоми взаємодії та мету використання мовних одиниць у діалогічному дискурсивному газетному середовищі. Зроблено висновок, що діалогічне мовлення текстів друкованих медіа має слабо виражені гендерні ознаки, але характеризується чіткою структурною організацією.

Діалогічність – це основна якість, яка робить газетний текст інформативно насиченим, інтерактивним, результативним; вона – невід'ємний атрибут журналістської майстерності авторів «Дня». При цьому домінують роль у створенні досліджених текстів мають вербальні елементи.

***Ключові слова:** дискурс, діалог, діалогічне мовлення, мовленнєві жанри, синтаксис, стилістика, текст.*

DOI: 10.21272/ Ftrk.2018.10(1)-08

Активні суспільно-політичні процеси, що притаманні сучасній українській дійсності, супроводжуються суттєвими змінами і в соціокультурній свідомості. Це докорінно впливає на систему мовних засобів, що формують газетний дискурс в екстралінгвістичному плані. Умови, в яких функціонують сучасні ЗМІ, сприяють формуванню нових структурних та змістових принципів організації мовних одиниць, що передусім позначається на стилістичних нормах газетних слововживань.

На цьому наголошував М. Панов, який визначав такі ознаки мови газети епохи перебудови, як діалогічність, посилення особистісного начала, стилістичний динамізм, наявність семантичних і стилістичних контрастних елементів, що «зрушує, змінює значення слова. Воно стає метафоричним, метонімічним, звужує або розширює своє значення» [1, с. 23]. Автор зауважує, що норма літературної мови розуміється тепер не як заборона, а як вибір, як можливість «узяти з мови найбільш придатне в даному контексті» [1, с. 27]. Саме ця тенденція в розвитку мови сучасних ЗМІ активно розробляється й вітчизняними дослідниками (І. Завальнюк, Л. Завгородньою, Л. Крисіним, Л. Мацько, О. Пономарьовою, К. Серажим та ін.).

Однією з визначальних рис сучасного газетного дискурсу, на наш погляд, є його діалогічність, оскільки інформаційне газетне середовище (та й загалом інформаційне суспільство) вирізняється чітко організованою системою взаємодії між учасниками спілкування. Комунікація стає адресною, враховує роль адресата, тому газетні тексти розгортаються у тандемі смислових позицій автора і читача. Діалогічність дозволяє виразити в тексті певні думки, намір, передбачення, інформувати, дати оцінку – тобто більш дієво і раціонально здійснити вплив на аудиторію.

Актуальність статті визначається загальною тенденцією сучасних лінгвістичних розвідок до вивчення особливостей побудови діалогічних взаємодій у газетному мовному середовищі.

Метою наукової роботи є виявлення мовностилістичних особливостей діалогічного мовлення сучасної преси на матеріалах газети «День».

© Прокопенко Н. М., Хачатар'ян К. А., 2018

Для цього необхідно розв'язати такі **завдання**: 1) визначити місце і роль діалогічного мовлення різних жанрів у газетних текстах щоденного всеукраїнського видання «День»; 2) проаналізувати мовний матеріал із погляду його стилістичної диференціації; 3) виявити основні стилістичні прийоми взаємодії мовних одиниць у діалогічному спілкуванні, визначити мету їх використання на сторінках газети.

Об'єктом аналізу є діалогічний дискурс газети «День», **предметом** дослідження виступають стилістичні функції діалогу в газетному дискурсі.

Вивчення діалогічного дискурсу насамперед пов'язане з аналізом діалогічного мовлення. «Дискурсивна діяльність – це різновид мовленнєвої діяльності, яка спрямована на свідоме та цілеспрямоване породження цілісних мовленнєвих творів, а за своєю природою є когнітивно-комунікативною, результатом цієї діяльності є текст. Якщо текст є діалоговим (на формальному рівні), то й дискурс є діалоговим. Іншими словами, діалоговий дискурс – це зафіксована діалоговим текстом мовленнєва діяльність комунікантів у ситуативно-комунікативному, соціокультурному, когнітивно-психологічному й інших контекстах» [2, с. 118].

Діалогічний дискурс преси дає можливість досліджувати не лише лінгвістичну поведінку комунікантів (у нашому випадку – авторів текстів і читачів, інтерв'юєрів та респондентів газети «День»), але й дозволяє виділити комунікативні особливості окремо взятої бесіди у стилістичному аспекті.

Для аналізу нами дібрано емпіричний матеріал, який складають діалоги текстів різних жанрів, розміщених на сторінках щоденної Всеукраїнської газети «День» (вибірка проводилася із примірників 2017 року).

Основними **методами** дослідження є описовий, який дав можливість з'ясувати специфіку діалогічних текстів газети, та стилістичний метод, що сприяв опису стилістичних аспектів цих текстів.

Діалогічність як така була об'єктом вивчення багатьох мовознавців (Ф. Бацевич, Т. Бирдіна, П. Дудик, О. Каменська, І. Романюк, К. Серажим, С. Хаджирасва та ін.). Діалог ми визначаємо як форму мовлення, що становить інверсовану розмову двох і більше осіб (полілог), результатом чого є формування діалогічного тексту. Кожне висловлювання мовця має ілюквативну силу, що надає йому конкретної ідейної спрямованості. Якщо і репліки-висловлювання єдині у структурно-граматичному та змістовому плані, то вони утворюють діалогічні єдності, які й формують діалог.

За Є. Бобиревою, структура діалогу трикомпонентна (зачин, ядро, завершення). Зачин і завершення використовуються для встановлення й завершення мовленнєвого інтерактивного акту. Проте основу діалогу становить ядро. Наявність усіх трьох компонентів дає підставу для визначення діалогу як повного; якщо ж певні елементи відсутні, то такий діалог є усіченим [3].

Комунікативні діалогічні відношення мовців виявляються у мовленнєвих жанрах, які розробляли Н. Арутюнова, М. Бахтін, І. Романюк, М. Федосюк, К. Сєдов, Т. Шмельова та ін. Традиційно їх поділяють на елементарні (повідомлення, похвала, привітання тощо) та комплексні, що включають у себе елементарні. Головними критеріями їх розмежування є комунікативна мета і намір мовця.

Діалогічне мовлення – невід'ємний атрибут журналістської майстерності авторів «Дня». Постійним елементом кожного п'ятничного (32 стор.) випуску є інтерв'ю з експертом. Найчастіше такий прийом прослідковується у традиційній рубриці «Гість «Дня»» («Щоб критично мислити, потрібно мати ціннісну платформу» з Лілією Гриневич [4, № 125-126, с. 14-15]; «У нас є культ успіху, але немає культу повсякденної роботи» з Андрієм Любкою [4, № 125-126, с. 18-19]; «Працювати «національною збірною» з Ганною Гопко [4, № 125-126, с. 6-7]; «Урок державотворення» з Ігорем Кабаненком, Ігорем Смешком та Євгеном Марчуком [4, № 130-131, с. 4-6]; «Як подолати стереотипи» з Барборою Маронковою [4, № 130-131, с. 10-11]; «Для більшості своїх героїв я – друг» з Олексієм Фурманом [4, № 130-131, с. 16-17]), у рубриці «Актуальне інтерв'ю» («Альтернативний відлік «контрреволюції» за версією Володимира Ланового» з Володимиром Лановим

[4, № 125-126, с. 10-11]), у рубриках «Подробиці» («Украдений Луганськ» із Валентином Торбою [4, № 125-126, с. 5]; «Знання – це основа національної безпеки» з Олексієм Даниловим [4, № 135-136, с. 4-5]), «День планети» («Українці доклалися до розвитку Канади» з Романом Вашуком [4, № 135-136, с. 6-7]), «Суспільство» («Головне, щоб на шляху зустрічалися добрі люди» з Юрієм Фоменком [4, № 135-136, с. 8]; «Долаючи неправди. «Слов'янський сокіл» з Олександром Петренком [4, № 135-136, с. 14-15]), «Економіка» («Отримають десятки «Кременчуків» із Володимиром Козельським [4, № 130-131, с. 18]), «Культура» («Як зняти кіно? За малі гроші. І з великим успіхом» з Інною Брауде [4, № 125-126, с. 22]; «Якби я міг, то ще більше запрошував би українців!» з Олександром Щетинським [4, № 125-126, с. 23]; «Не можна описувати людей, якщо закоханий в них або ненавидиш» із Борисом Хлебніковим [4, № 135-136, с. 22-23]; «Великі справи робляться не знаскоку» з Оксаною Баршиною [4, № 130-131, с. 22]), «Прес-клуб «Дня» («Чесний діалог» з Євгеном Кисельовим [4, № 135-136, с. 28-29]; «Медіаспільного, час визначитись!» із Наталією Іщенко та Ольгою Лень [4, № 125-126, с. 28]; «Кисень нації і озон мистецтва» з Галиною Бабій [4, № 125-126, с. 30]; «Про чотири медіазагрози» з Мирославою Барчук [4, № 130-131, с. 28]) та ін.

Як бачимо, більшість журналістів «Дня» – відомі оглядачі з різних питань життєдіяльності. Вони є авторами книг політичного, економічного, культурного спрямування. Так, редактором відділу «Політика» є відомий політичний оглядач Іван Капсамун, «Економіка» – Алла Дубровик-Рокхова, «Міжнародна політика» – Микола Сірук тощо. Автори «Дня» цілком тематично компетентні, це пояснює популярність даного ЗМІ.

Діалоги зазначених рубрик побудовано переважно у формі неформальної бесіди або репортажу, що зменшує інформативну навантаженість матеріалу та полегшує процес його сприйняття читачем («Чому втрачає країна?» [4, № 222-223, с. 4], «Дві країни сходяться у моїй хаті...» [4, № 222-223, с. 8-9], «Стрічка про війну, а після неї жити хочеться...» [4, № 222-223, с. 22-23]). Питальна інтонація на рівні рефлексу спонукає співрозмовника дати відповідь і автоматично виводить його зі стану внутрішнього діалогу. Можна навіть говорити про так звану конвергентність, оскільки успішною є така розмова, коли співрозмовники опиняються в загальному мовному, тематичному, ідейному контактному просторі.

Другий аспект вдалого використання діалогічного мовлення – слухна редакційна традиція запрошувати до співбесіди провідних експертів. Зважаючи на поважну історію «Дня», необхідно зазначити, що медіахолдинг має зв'язки з багатьма відомими українцями. Так, постійними гостями редакції є представники різних країн світу, консолідацій. «День», зокрема, має гарно налагоджені зв'язки з представниками альянсу НАТО, котрий до того ж виступає спонсором деяких проектів видання. Не дивно, що результатом зустрічей із відомими особистостями стають розлогі пізнавальні інтерв'ю. Газета розрахована на інтелектуальну аудиторію, тож найбільш оптимальним прийомом у газетних жанрах є саме діалогічне мовлення. Інтерв'ю здебільшого складається з 8-10 питань та передбачає розширені деталізовані відповіді. Якщо бесіда проводиться з двома чи більше реципієнтами, то таке інтерв'ю може займати дві чи більше шпальти, містити ввідний екскурс, посилання на історію тощо.

Характерною особливістю побудови таких текстів є їх чітка структурна організація. Здебільшого ці діалоги мають трикомпонентну будову, де зачин – це етикетна репліка чи проста форма звертання для встановлення мовного контакту. Репліки являють собою відносно самостійний компонент структури діалогічного блоку, який позначений здебільшого змістовною викладкою порушеного питання. Найчастіше це складні чи прості ускладнені конструкції, що використовують співрозмовники для розлогого висвітлення складної теми. Наприклад, коли співрозмовники – чоловіки:

« – Юрію Івановичу, зараз багато розмов про реінтеграцію окупованих земель, хоча мало що говориться про деокупацію. Це виглядає дещо дивно, особливо на тлі очевидно непослідовної політики з Києва. Як ви бачите цей процес реінтеграції?»

– Законопроект про інтеграцію базується, зокрема, на думці населення та посадовців із Луганської та Донецької областей, на їхніх спостереженнях і знанні особливостей східних регіонів. Хоча я не можу сказати, наскільки ця думка взята там до уваги... Тобто увага до питань регіону є, і, думаю, робота в зазначеному напрямку «нагорі» ведеться...

Таким чином, прийняття законопроекту дасть можливість не допустити впливу країни-агресора на громадян України, які є державними службовцями, що має особливе значення для функціонування нашої держави» [4, № 207-208, с. 4-5].

Такими ж структурними ознаками позначений інший тип діалогу (чоловік-жінка), проте вони сконцентровані на особистих відчуттях, як-от:

«– Деякі останні події в Росії вказують на те, що Путін поставив собі за мету виховати нову державну еліту. Зокрема, для групи чиновників, представників нового покоління, був організований своєрідний спецкурс... На вашу думку, чи свідчить це про те, що Путін планує певне переформатування свого режиму після президентських виборів 2018 року? Яким він буде та які виклики поставить перед Україною та світом?»

– Насправді я не знаю, бо більше не їжджу в Росію й навіть гадки не маю, яка в них нова еліта. Гадаю, Путін зараз копіює Китай, котрий відмовився від маски демократії і тепер просуває своїх лідерів аналогічними методами» [4, № 207-208, с. 6].

Тобто діалоги часто мають гендерні ознаки, що впливає з наведених текстів. Чоловічі репліки – це більш загальні й більш складні компоненти щодо структурної організації. Вони мають формальний характер і не позначені експресивно-оцінним впливом – «суха» констатація фактів без прихованого підтексту. Натомість жіночі репліки мають прихований підтекст, більш емоційно насажені, про що свідчить часте вживання вставних конструкцій.

Аналіз мовного матеріалу підтверджує наші припущення, що структурна організація діалогічного мовлення газетного дискурсу хоч і має гендерні ознаки, проте процес обробки мовного матеріалу деякою мірою нівелює відмінності між жіночим та чоловічим спілкуванням. Роль зачину зводиться до пошуку механізмів налаштування міжособистісної взаємодії: жіночий зачин передбачає добір реплік для створення сприятливого психологічного клімату, співробітництва, характеризується тематичним вицлюванням вступу із загальної логіко-сислової структури діалогу, варіюванням кліше, наслідуванням мови співрозмовника; чоловічий зачин позначений репліками з чітким формулюванням мети, нерозчленованим характером зачину і ядра, строгою відповідністю між початковою інтенцією та засобами вербального оформлення, що свідчить про соціальне домінування.

Слід віддати належне інноваційним проектам Всеукраїнського видання «День». Так, основною формою роботи учасників Літніх шкіл журналістики «Дня» є повсякденні (2-3 учасника) колективні інтерв'ю із фахівцями різних напрямків. Проводяться вони в конференц-залі за участі самих учасників, їх кураторів, інших представників редакції (журналістів, фотографів, за потреби – перекладачів). Після такої розмови кожен учасник має розшифрувати власне поставлене питання, а відповідальний за зустріч на основі всіх розшифрувань повинен створити повноцінне інтерв'ю («Про «Всесвіт на кінчиках пальців» з Юрієм Костюченком [4, № 120-121, с. 14-15], «Озброєність смислами ставить заслін ворогу» з Ларисою Івшиною [4, № 120-121, с. 6-7], «Історія і ЗМІ: хто творить комунікативний код культури?» з Наталією Яковенко [4, № 130-131, с. 14-15]).

Діалогічне мовлення газети «День» вирізняється складною структурою речень, розлогими думками, використанням окличних, іноді спонукальних речень, парцельованих конструкцій, полісиндетонів та асиндетонів, періоду (Євген Марчук:

«Україні потрібна Стратегія. Переможна Стратегія» [4, № 13-14, с. 4](парцеляція з акцентною тавтологією); *«Прийшов пацієнт – добре, не прийшов – ще краще»* [4, № 13-14, с. 7] (асиндетон); *«Хто не встиг, той запізнився?»* [4, № 13-14, с. 7] (запитання як ствердження з елементами парадоксу); *«Це родинне свято, день найкращих побажань, коли прикрашаються оселі, на двері і вікна наклеюються парні написи з побажаннями на Новий рік щастя, успіху, здоров'я, кохання, у квартирах панує ідеальний порядок, усі родичі збираються за новорічним столом, а дітям дарують червоні конверти з грошима»* [4, № 13-14, с. 21] (багатокомпонентне складне речення з асиндетоном); *«Стій! Бий! Біжи! (Чому ЗМІ сьогодні приречені на трансляцію взаємовиключних меседжів від української влади)»* [4, № 13-14, с. 25] (спонукальна модальність); *«Якби у нас були якісь маленькі тенденції на краще, на «вилюднювання», так би мовити, якби якісних філософських журналів було не один-два, а три-чотири, я би вважав це приводом для справжньої радості»* [4, № 13-14, с. 22-23] (полісиндетон); *«Коли ти працюєш протягом десятиліття над масштабним проектом, але результату ще немає, коли може скластися враження, що нічого не відбувається, - насправді це не так»* (період) [4, № 13-14, с. 16]; *«І сміх, і сльози, і надія...»* (градація, полісиндетон) [4, № 187-188, с. 11]. Стилистичною особливістю таких текстів є переважання художнього та публіцистичного мовлення у створенні діалогічного спілкування з метою отримання фахових коментарів.

Для визначення мовностилістичної інтерпретації діалогічності газетного простору ми узагальнили виділені мовознавцями критерії розмежування мовленнєвих жанрів за комунікативною метою (на основі класифікації І. Романюк [5]) і виділили ті типи діалогів, які, на нашу думку, найчастіше вживають автори текстів газети «День», а саме: інформативні, конфліктні, оцінні, імперативні діалоги.

Метою інформативних діалогів газетного дискурсу є запит, підтвердження чи спростування інформації, невпевненість у правдивості інформації тощо. Такі діалоги найчастіше мають форму бесіди (інтерв'ю) як засобу обміну думками. Для їхньої побудови характерне використання повідомлення, запитань-відповідей, констатації фактів. Наприклад, *«Від Веселого двічі на тиждень ходить автобус. Можна виїхати в сусідні села, зокрема Красногорівку. Там люди і скуповують продукти харчування та медикаменти. Також мають можливість поїхати в районну лікарню. «Є така організація – «Лікарі без кордонів». Так от, Кам'янку вони дивилися, знаю, що Красногорівку – теж, а в наше село не хочуть їхати. Я їм дзвонила, то сказали, що фонди закінчилися. Почекайте, – продовжує розповідати жінка. – А що чекає, мені 68 років, хворію...»* [4, № 187-188, с. 11].

Конфліктні діалоги функціонують у формі суперечок, звинувачень, проте вони, на відміну від художнього діалогічного дискурсу, не містять негативних, образливих оцінних висловлювань. Наприклад, у рубриці «Гість «Дня» дві шпальти газети містять розмову редакторів з Андрієм Григоренком, сином українського генерал-дисидента, правозахисника, публіциста Петра Григоренка:

«-Це так, але, погодьтеся, процеси, що відбуваються на пострадянському просторі, та й у Європі, є справді тривожними. Після Вацлава Гавела – яким є нинішній президент Чехії! Що це – вкорінене рабство, деградація суспільства, навіть європейського, чи справді «пережитки соціалізму»? Чи тут справа в корупції й «шрьодеризації» Європи?»

- Почну з кінця – з проблеми корупції. Ця проблема присутня в будь-якому суспільстві, річ лише в тім, наскільки глибоко вона «проїла» ту чи іншу країну. І я знаю, наскільки важко боротися з цим злом. Треба розуміти: корупція є в більшості західних країн, але це – не грошова корупція, це – корупція впливу. Це – інша справа. Тобто «я – тобі, ти – мені» тощо» [4, № 187-188, с. 4-5].

Хоч цей діалог складно назвати конфліктним на рівні учасників спілкування, проте він побудований у форму диспуту на гостру і суперечливу проблему сучасності. Авторитетна думка гостя тільки утверджує читача в тому, що корупція і справді на сьогодні є найактуальнішим викликом для української влади.

Найпоширенішими елементарними мовленнєвими жанрами у конфліктних діалогах є звинувачення, нарікання, обурення, аргументація, констатація факту, порада, що має форму дискусії з метою пошуку істини в розв'язанні тієї чи тієї суспільно-політичної чи морально-етичної проблеми.

Оцінні діалоги мають на меті вираження позитивного чи негативного ставлення комунікантів до явищ, що обговорюються, чи до поведінкової ситуації. Вони функціонують у вигляді критики або схвалення (наприклад: *«Непокаране зло дає метастази, – коментує «Дню» правник Геннадій Друзенко. – У скоєнні цього зла, а саме вбивстві Гонгадзе, є всі підстави вважати винною тодішню владу. Тому абсолютно погоджуюсь, що між такими жертвами влади, як Георгій Гонгадзе, сотнями жертв на Майдані і тисячами жертв на війні є прямий зв'язок. Це як карма. Поки ми її не виправимо, а виправити її можна, лише покаравши винних, це зло буде не лише відтворюватись, а й розмножуватись...»* [4, № 163-164, с. 4-5]).

Імперативні діалоги передбачають таку мету, як наказ, прохання, пораду, переконування. У діалогах цього типу основним є цілеспрямованість висловлювання адресанта, що полягає у наказовій формі спілкування (*«– Тож куди варто рухатись нашій кінематографії? – У грузинського кіно немає іншого варіанту, аніж розвиватись у фестивальний бік, бо там немає ринку, немає великої індустрії. В Україні ми просто зобов'язані мати справжню кіноіндустрію. Тож маємо розвивати всі ніші – жанрове кіно як хребет...»* [4, № 163-164, с. 23]) Мовне оформлення імперативних діалогів характеризується наявністю особливої граматичної форми дієслова-присудка – наказовий спосіб у формі дійсного.

Поширеними синтаксично-стилістичними засобами реалізації експресивності діалогічних текстів є повтор, модально-емоційні речення, синтаксичні конструкції з різними видами підрядного та сурядного зв'язку, вставні конструкції, відокремлення членів речення тощо.

Висновки. Аналіз стилістичних функцій діалогічного мовлення видання «День» доводить, що газетний діалогічний дискурс позначений домінуючою роллю вербальних складників. Він є стилізованою формою розмовного мовлення, імітацією, обробленою за певними законами публіцистичної творчості.

Діалогічний газетний дискурс виступає своєрідним інформаційно-інтелектуальним середовищем, де відбуваються активні консультації щодо поставлених у заголовках проблем у вигляді суб'єктивного аналізу інформації про події, факти, питання, надання порад, обмін думками, представлення оцінок, емоційних проявів особистості. Означені вектори діалогічної взаємодії реалізуються у формі міні-текстів, гіпертекстів, зведених діалогів у формі інтерв'ю тощо. Аргументування, переконання відбувається в межах етикетних норм.

Діалогічне мовлення газети «День» має низку специфічних особливостей, а саме: 1) участь переважно більше двох учасників (за виключенням інтерв'ю, репортажів); 2) низький ступінь імпровізованості; 3) високий прагматизм і поміркована експресія; 4) наявність продукуючого центра – автора (ініціатора) діалогічної комунікації і, відповідно, продумана, а не спонтанна (на відміну від художнього дискурсу) інтерактивна взаємодія.

Діалогічне мовлення газетного дискурсу являє собою зразок різноманітних типів мовленнєвих жанрів, переважно інформативних, конфліктних, оцінних, інтерактивних діалогів у формі повідомлення, констатації фактів, суперечок, звинувачень, нарікань, обурень, аргументацій, порад, погроз, критики, похвали, прохання, переконування тощо.

Синтаксично-стилістичними ознаками діалогічного мовлення газети є неповнота висловлювань, еліптичність, вживання полісиндетону, асиндетону, парцельованих структур, періоду, що дозволяє журналісту – автору публікацій – утворити різноманітні номінації, викликати емоційно-експресивні реакції читача.

Структурна організація діалогічного мовлення газетного дискурсу хоч і має гендерні ознаки, проте процес обробки мовного матеріалу деякою мірою нівелює

відмінності між жіночим та чоловічим спілкуванням. Такий прагматизм унеможливує проникнення у внутрішній світ партнера, метою спілкування є отримання фахових коментарів без емоційно-експресивної оцінки.

Діалогічність допомагає автору газетного тексту цілеспрямовано впливати на читачку аудиторію, робити текст інформативно насиченим з обов'язковою інтеракцією, що сприяє швидкому досягненню необхідного комунікативного результату.

ДИАЛОГИЧНОСТЬ КАК ФУНДАМЕНТАЛЬНЫЙ ПРИЗНАК ЯЗЫКА ГАЗЕТЫ «ДЕНЬ»

Н. Н. Прокопенко, канд. филол. наук, преподаватель;

К. А. Хачатарьян, студентка

Сумский государственный университет,

ул. Римского-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина

В статье исследованы языковые стилистические особенности диалогической речи современного газетного дискурса на материалах ежедневного всеукраинского издания «День». Определены роль и место диалогической речи разных жанров в газетных текстах, выявлены основные стилистические приемы взаимодействия и сформулирована цель использования языковых единиц в диалогической дискурсивной среде. Сделан вывод, что диалогическая речь текстов печатных медиа имеет слабо выраженные гендерные характеристики, в то же время для нее характерна четко организованная структура.

Диалогичность – это основное качество, которое делает газетный текст информационно насыщенным, интерактивным, результативным; она – неотъемлемый атрибут журналистского мастерства авторов газеты «День». При этом доминирующую роль в создании исследуемых текстов играют вербальные элементы.

Ключевые слова: дискурс, диалог, диалогическая речь, речевые жанры, синтаксис, стилистика, текст.

DIALOGICALITY AS A FUNDAMENTAL FEATURE OF THE LANGUAGE OF THE NEWSPAPER “DAY”

N. Prokopenko, PhD;

K. Hachataryan, Student

Sumy State University,

2, Rymskogo-Korsakova St., Sumy, 40007, Ukraine

In this article the linguistic peculiarities of dialogical speech of contemporary newspaper discourse on the materials of the daily Ukrainian edition "Den" are researched. The role and place of dialogical speech of various genres in newspaper texts was determined, the main stylistic methods of interaction and the purpose of using linguistic units in the dialogical discursive newspaper environment are revealed. It is concluded that dialogical speech of texts of printed media has poorly expressed gender characteristics, but is characterized by a clear structural organization.

Dialogical speech is the main quality that makes the newspaper text informally rich, interactive and productive; it is an integral attribute of journalists' writing of the "Den" authors. At the same time, the dominant role in creating the investigated texts plays verbal elements.

Key words: discourse, dialogue, dialogical speech, speech genres, syntax, stylistics, text.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Панов М. В. Из наблюдений над стилем современной периодики / М. В. Панов // Язык современной публицистики. – М. : Русский язык, 1988.
2. Грудок-Костюшко М. О. Діалог у структурі дискурсивної діяльності / М. О. Грудок-Костюшко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. – 2014. – № 11, Том 1. – С. 116-118.
3. Бобырева Е. В. Семантика и прагматика инициальных и финальных реплик диалога: автореферат дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Е. В. Бобырева. – Волгоград, 1996. – 21 с.
4. Газета «День»: № 1-208, 2017.

5. Романюк І. В. Діалог в оповідному тексті: структурно-семантичні та стилістичні функції : автореферат дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.01 / І. В. Романюк. – Одеса, 2010. – 21 с.
6. Грицина В. І. Інфраструктура речень публіцистичного стилю: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / В. І. Грицина. – Кривий Ріг, 2002. – 171 с.
7. Івкова Н. М. Фігури експресивного синтаксису в сучасній публіцистичній літературі : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Н. М. Івкова. – Горлівка, 2007. – 218 с.
8. Завальнюк І. Я. Синтаксичні одиниці в мові української преси початку ХХІ ст.: структура та прагматистичні функції : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01 / І. Я. Завальнюк. – Вінниця, 2009. – 462 с.
9. Завгородня Л. В. Стереотипи породження та сприймання журналістського твору (на матеріалі газетних текстів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08 / Л. В. Завгородня. – К., 2003. – 18 с.
10. Седов К. Ф. Человек в жанровом пространстве повседневной коммуникации / К. Ф. Седов // Антология речевых жанров: повседневная коммуникация / под общей ред. К. Ф. Седова. – М. : Лабиринт, 2007. – С. 7-38.

REFERENCES

1. Panov, M. V. (1988). Iz nablyudenij nad stilem segodnyashnej periodiki [From observations on the style of today's periodicals] *Yazyk sovremennoj publicistiki*. Moscow, Russia : Russkyi yazyk..
2. Hrudok-Kostiushko, M. O. (2014). Dialoh u strukturi diskursivnoi diyal'nosti [Dialogue in the structure of discursive activity]. *Herald of the International Humanitarian University. Ser.: Philology: Collection of scientific works*, 11(1), 116-118. Odesa, Ukraine.
3. Bobyрева, Ie. V. (1996). *Semantika i pragmatika initsial'nyh i final'nyh replik dialoga* [Semantics and pragmatics of initial and final replicas of the dialogue]. Extended abstract of PhD thesis. Volhohrad, Russia.
4. Newspaper "Den". (2017), 1-208.
5. Romaniuk, I. V. (2010). *Dialoh v opovidnomu teksti: strukturno-semantichni ta stylstychni funktsii* [Dialogue in narrative text: structural-semantic and stylistic functions]. Extended abstract of PhD thesis. Odesa, Ukraine.
6. Hrytsyna, V. I. (2002). *Infrastruktura rechen' publitsystychnoho stiliu* [Infrastructure of sentences of journalistic style]. Unpublished PhD thesis. Kryvyi Rih, Ukraine.
7. Ivkova, N. M. (2007). *Figury ekspresivnogo sintaksisu v suchasniy publitsystychnii literaturi* [Figures of expressive syntax in modern journalistic literature]. Unpublished PhD thesis. Horlivka, Ukraine.
8. Zavalniuk I. Ia. (2009). *Sintaksychni odynytsi v movi ukrains'koi presy pochatku XXI st.: struktura ta pragmatylystychni funktsii* [Syntactical units in the language of the Ukrainian press at the beginning of the XXI century: structure and pragmatic-stylistic functions]. Unpublished PhD thesis. Vinnytsia.
9. Zavorodnia, L. V. (2003). *Stereotypy porozhzhennia ta sprymannia zhurnalistykooho tvoruu (na materialii gazetnyh tekstiv)* [Stereotypes of generation and perception of journalistic work (on the basis of newspaper texts)]. Extended abstract of PhD thesis. Kyiv, Ukraine.
10. Siedov, K. F. (2007). Chelovek v zhanrovom prostranstve povsednevnoi kommunikatsii [Man in the genre of everyday communication]. In K. F. Siedov (Ed.), *Antologiiia rechevyh zhanrov: povsednevnaia kommunikatsia* (pp. 7-38). Moscow, Russia: Labirint.

Надійшла до редакції 14 грудня 2017 р.